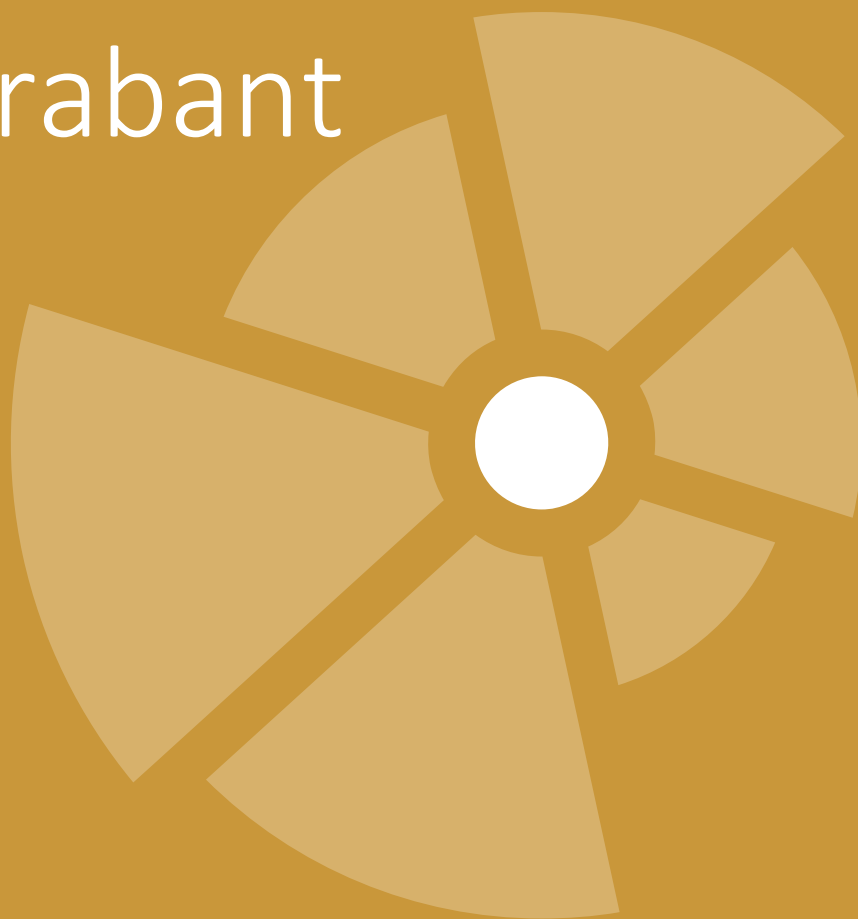

Advies over de Natuurdoelanalyse Oeffelter Meent, provincie Noord-Brabant

1. Het advies van de Ecologische Autoriteit

De provincie Noord-Brabant heeft een natuurdoelanalyse (NDA) opgesteld voor het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent. Een NDA moet duidelijk maken of de huidige en geplande maatregelen voldoende zijn om de instandhoudingsdoelen van dit gebied te realiseren, of dat aanvullende maatregelen nodig zijn. Ook moet blijken of aan het verslechteringsverbod wordt voldaan. De provincie heeft de Ecologische Autoriteit gevraagd te toetsen of de NDA als basis kan dienen voor de maatregelen in het gebiedsprogramma. Dit advies bevat de resultaten van deze toetsing.

Wat staat in de natuurdoelanalyse Oeffelter Meent?

De Oeffelter Meent is aangewezen voor de kamsalamander, bever en kleine modderkruiper en de habitattypen glanshaverhooiland en stroomdalgrasland. Uit de NDA voor de Oeffelter Meent blijkt dat het gebied mede is ontstaan door menselijk handelen. De kleine afgravingen dicht bij de dijk hebben geleid tot een zandige en basenrijke bodem en kleinschalig reliëf in het landschap. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van stroomdalgrasland, dat relatief ver van de rivier ligt. Het stroomdalgrasland ligt op een plek waar dit van nature niet voorkomt. Alleen met actief beheer van het gebied kan daarom voorkomen worden dat het stroomdalgrasland (te snel) achteruitgaat. Het gebied kent ook de Maasheggen, in het verleden aangelegd als perceelafscheiding. Deze herbergen vele vogelsoorten en kleine zoogdieren.

De rivierdynamiek werkt volgens de NDA 'tegen' de doelen in, omdat het afgegraven duin met de schrale, zandige ondergrond relatief ver van de rivier af ligt en daardoor bij overstroming geen zand en basen krijgt aangevoerd maar wellicht wel (voedselrijk) slib. Het gebied is ook overbelast met stikstof. Het gebied heeft volgens de NDA verder last van langere droge periodes. Hiervoor zijn maatregelen genomen, zoals de afsluiting van gekanaliseerde delen van de Oeffelter Raam waardoor het water een langere verblijftijd heeft. Ook zijn er daardoor meer natuurlijke oevers in het gebied, waarvan de bever profiteert. Naast droge kunnen ook natte periodes een probleem vormen, vooral in de zomer, want het leidt tot het verdrinken van (bloeiende) planten en kolonisatie door vissen in amfibieënpoelen. Uit het Natura 2000-beheerplan waarnaar het NDA verwijst, bleek dat delen van de stroomdalgraslanden vergrassen en dat pioniersvegetatie daardoor ontbreekt.

Voor de bever en de kleine modderkruiper is de conclusie uit de NDA dat op termijn de doelen worden gehaald. Voor de doelsoort kamsalamander zijn in het recente verleden en worden in de nabije toekomst extra poelen aangelegd, ook binnendijks. De NDA beschrijft dat de belangrijkste voortplantingspoelen voor de kamsalamander momenteel binnendijks, en deels buiten het Natura 2000-gebied, liggen. Omdat er frequent overstromingen zijn en er te weinig variatie is aan diepe en ondiepe poelen, komen er vissen in de voortplantingswateren van de buitendijkse poelen terecht. Deze vissen eten eieren en larven van salamanders, wat de aanwas beperkt.¹ Voor de kamsalamander liggen volgens de NDA vooral ten westen van de Oeffelter Meent kansen om het leefgebied nog verder te versterken. Hier kan binnendijks leefgebied worden aangelegd waardoor er verbindingen ontstaan met andere populaties in de omgeving. Zo krijgt de kamsalamander een groter gebied om in te leven, kan de populatiegrootte robuuster worden en daarmee perioden met droogte opvangen. Deze bronpopulaties liggen buiten het Natura 2000-gebied.

Wat is het oordeel van de Ecologische Autoriteit?

De NDA voor de Oeffelter Meent geeft een goed inzicht in de globale opbouw van het gebied, de factoren die tot het ontstaan van het gebied hebben geleid en de huidige drukfactoren zoals stikstof, isolatie van de populaties van soorten en droogte. De NDA verwijst niet altijd voldoende en juist naar achterliggende rapporten. De NDA beschrijft een aantal doeltreffende lopende en uitgevoerde maatregelen.

¹ Vis komt vooral in grote getalen voor in de poelen bij overstroming van de Uiterwaarden uit de Maas.

NDA's van de eerste cyclus moeten nadrukkelijk gezien worden als de start van een iteratief proces, waarin steeds meer informatie beschikbaar komt en er steeds meer duidelijkheid komt over de te nemen maatregelen. Een aantal knelpunten voor het halen van doelen voor dit gebied is nu al duidelijk en het uitstellen van maatregelen kan het halen van de doelen bemoeilijken. Het is daarom aan te raden om de maatregelen waarvan zeker is dat ze nodig zijn, en waarvan de ecologische risico's gering tot nihil zijn, spoedig uit te voeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor:

- **Verlagen van de stikstofdepositie door bronaanpak.** De NDA geeft aan dat de hoge stikstofdepositie de impact van bestaande drukfactoren als droogte en het ontbreken van dynamiek verergert. Een voortdurende belasting met stikstof zal er uiteindelijk voor zorgen dat de bodem onherstelbaar van samenstelling verandert en dat de doelen voor glanshaverhooilanden en stroomdalgraslanden onbereikbaar worden.
- **Verbeteren connectiviteit areaal kamsalamander.** Verbeteren van de connectiviteit van het leefgebied van de kamsalamander binnen het gebied en met de omgeving.
- **Intensiveren begrazingbeheer.** Op verruigende delen, voor korte periodes, intensiever begrazen in het seizoen met een aangepaste veedichtheid.
- **Maaibeheer.** De NDA gebruikt hier niet alle beschikbare kennis. Uit een achtergrondrapport (Van Rotterdam et al.) komt naar voren dat het voortzetten van begrazing én op kleine schaal maaien op de vlakke ruige delen helpt voor stroomdalgraslanden om de pioniersvegetaties op open, snel opwarmende plekken, die nu ontbreken in het gebied, terug te brengen. Voor glanshaverhooilanden is een goede maatregel het intensiever bemaaien dan nu wordt toegepast. Intensiever bemaaien is niet als maatregel opgenomen in de NDA maar is wel onderbouwd in het genoemde achtergrondrapport.
- **Meer voorplantingswateren kamsalamander buitendijks.** Zorg naast de binnendijkse diepere poelen ook voor tijdelijke ondiepe poelen en diepere poelen in het buitendijkse gebied zodat er meer variatie in voortplantingswateren voor salamanders is en de kans op predatie door vissen afneemt. In natuurlijke uiterwaarden komen kamsalamanders in meerdere watertypen voor, waaronder tijdelijke wateren na forse regenval.

De Ecologische Autoriteit constateert dat het treffen van deze maatregelen en de maatregelen uit de NDA aanzienlijk zal bijdragen, maar op zichzelf nog niet voldoende is om alle Natura 2000-doelen voor de Oeffelter Meent te halen en verslechtering te voorkomen. Voor het totaalpakket aan benodigde maatregelen moeten ook andere maatregelen in beeld komen. Met name het inzicht in de bodemgesteldheid en de hydrologie is hiervoor essentieel. De Ecologische Autoriteit adviseert daarom de NDA te verbeteren op de volgende punten:

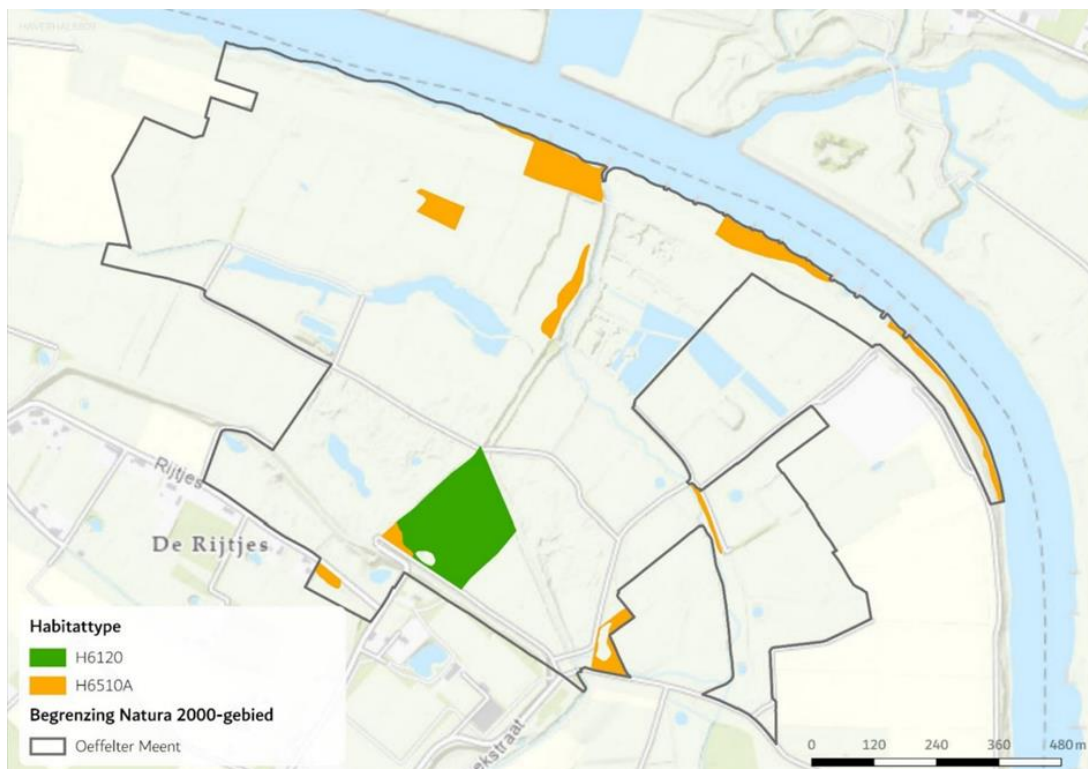
- **Inzicht in het landschapsecologische systeem.** Het missen van vegetatiegegevens wordt in de NDA redelijk gecompenseerd met inzicht in de ontstaansgeschiedenis en het functioneren van het systeem. Echter, meer inzicht in onder andere de hydrologie en de bodemgesteldheid² geeft nog beter zicht op hoe het gebied er nu voorstaat, en of en hoe aanvullende maatregelen genomen kunnen worden dan nu in de NDA beschreven. Ook kan dit bijdragen aan het beter onderbouwen van de doelen voor het gebied. Hiervoor is deels bestaande informatie te gebruiken en kennis van andere partijen.
- **Richting van nieuwe maatregelen.** De NDA beschrijft al veel goede nieuwe richtingen voor maatregelen die aanzienlijk zullen bijdragen aan herstel, zoals het uitbreiden van het areaal stroomdalgraslanden met percelen binnen en buiten de begrenzing. Vul dit aan met:
 - Meer (tijdelijke en ondiepe) buitendijkse voorplantingswateren voor de kamsalamander.
 - Optimalisatie van het graslandbeheer met kennis van bodemsamenstelling en waterkwaliteit van het grondwater.
 - Uitbreiding van het graslandareaal binnen de begrenzing, met kennis van de bodemsamenstelling en gericht beheer.
 - Uitbreiding van graslandareaal buiten de begrenzing is genoemd in de NDA, maar het 'verbinden' met (Brabants en Limburgs) Natuur Netwerk Nederland en de stroomdalgraslanden van de Zeldersche

² Hiervoor biedt het rapport van Van Rotterdam et al. uit 2018 een uitstekende informatie.

Driessen is niet (expliciet) opgenomen. Het Brabantse Natuur Netwerk Nederland is goed ontwikkeld en extra beheer en inrichting hiervan biedt kansen voor het robuuster maken van dit gebied.

- De mogelijke rol van de bever als ‘waterbeheerder’ bij het vasthouden van water en het creëren van natte plekken voor de kamsalamander.
- Het creëren van een rustige zone, vrij van recreatie, kan mogelijk leiden tot vestiging van meer typische soorten, zoals de graspieper.
- **Conclusie en synthese.** In hoofdstuk 6 wordt met zekerheid geconcludeerd dat de voorgenomen maatregelen bij kamsalamander afdoende zijn voor het halen van de doelen (ja-a). Dit sluit niet aan op de onzekerheden die elders in de NDA geconstateerd worden. De conclusie ja-mits lijkt hier passender.
- **Kennis- en monitoringsprogramma.** Er missen veel gegevens van de vegetatie van de beschermde habitattypes in de huidige situatie. Neem dit op in het kennisprogramma voor de Oeffelter Meent. Stel een kennisprogramma/-paragraaf op waarin het benodigde onderzoek dat uit bovenstaande punten voortvloeit, wordt voorzien van een verantwoordelijke, een budget en een planning. Neem hierbij, naast de al voorgenomen monitoring, ook gebiedskennis van bijvoorbeeld de beheerders mee. Doe dit in overleg met beheerders, het waterschap, Rijkswaterstaat en ecologen die het gebied goed kennen.

De Ecologische Autoriteit concludeert, op basis van de NDA, dat (verdere) verslechtering van de Oeffelter Meent niet voor alle doelen is uitgesloten en dat niet alle doelen kunnen worden gehaald. De richtingen voor nieuwe maatregelen geven veel maar nog niet alle aanknopingspunten om Natura 2000-doelen in het gebiedsprogramma volledig te kunnen behalen. De NDA geeft aan dat met maximale inzet van bestaande en geplande maatregelen de doelen voor de stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden nog niet binnen bereik zijn. Een belangrijk uitgangspunt daarvoor is dat de overbelasting met stikstof moet afnemen (tabel in 6.2 van de NDA). De Ecologische Autoriteit onderschrijft deze conclusie. Door het ontbreken van sommige gegevens kan niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Daarmee is wel de richting, maar niet de omvang van het maatregelenpakket te bepalen.

Figuur 1: Begrenzing en kwalificerende habitats van de Oeffelter Meent. Bron: NDA.

Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op dit oordeel. In hoofdstuk 3 staan adviezen van de Ecologische Autoriteit voor het provinciale gebiedsprogramma.

Waarom een natuurdoelanalyse?

Het Rijk ziet dat de kwaliteit van natuur onder druk staat, onder meer als gevolg van intensief gebruik van land en water, emissies van stikstof en klimaatverandering. Met de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (WSN) en het bijbehorende verbeterprogramma wil Nederland die negatieve trend keren.

In die wet- en regelgeving is ook vastgelegd dat per Natura 2000-gebied een zogenoemde natuurdoelanalyse (NDA) moet worden gemaakt. Daarin moet blijken wat de actuele natuurkwaliteit is, welke knelpunten ('drukfactoren') er zijn en hoe de natuurdoelen voor dat gebied kunnen worden behaald. Een NDA biedt op zijn beurt input voor een gebiedsprogramma waarin wordt opgenomen welke maatregelen daadwerkelijk genomen zullen worden.

Waarom een advies van de Ecologische Autoriteit?

De provincie Noord-Brabant heeft de NDA voor de Oeffelter Meent voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit. De Ecologische Autoriteit toetst of alle essentiële (ecologische) informatie in de NDA wordt betrokken bij de onderbouwing van zoals natuurdoelanalyses, gebiedsplannen en gebiedsprogramma's. In de bijlage van dit advies staan de werkwijze van de Ecologische Autoriteit, de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens. Alle documenten die bij het advies zijn gebruikt zijn te vinden door nummer 5026 op www.ecologischeautoriteit.nl in te vullen in het zoekvak.

2. Toelichting op de toetsing

In dit hoofdstuk licht de Ecologische Autoriteit haar oordeel toe en geeft zij aan welke informatie aangevuld moet worden. Dit is opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de EA is deze ecologische informatie essentieel om het belang van beschermde natuur volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over de Oeffelter Meent door de provincie Noord-Brabant.

2.1 Algemene opmerkingen vorm, navolgbaarheid et cetera

De NDA moet een integrale analyse op hoofdlijnen presenteren die voor de lezer zelfstandig leesbaar is en waarin conclusies navolgbaar zijn zonder achtergronddocumenten te hoeven raadplegen. Voor meer gedetailleerde informatie wordt dan verwezen naar bijlagen en literatuur. Op deze manier kan de NDA doelmatig ingezet worden in het vervolgproces naar het vaststellen van het gebiedsprogramma en dient als (compact) naslagwerk.

De NDA Oeffelter Meent is toegankelijk geschreven en goed vormgegeven. De NDA bevat veel relevante informatie en veel doeltreffende maatregelen. De NDA niet altijd (correct) verwezen naar relevante conclusies uit achtergrondrapporten. In de NDA staat bijvoorbeeld dat er geen metingen van de abiotiek beschikbaar zijn (pagina 44). Elders wordt verwezen naar het rapport van Van Rotterdam et al (2018). Hierin zijn uitgebreide metingen van de bodemchemie opgenomen op perceelsniveau. In de NDA zijn de belangrijkste conclusies, de onderbouwing van bestaande maatregelen en goede nieuwe maatregelen echter niet overgenomen. Daardoor legt de NDA niet in alle gevallen duidelijke verbanden tussen de huidige situatie³ en wat moet gebeuren om de situatie te verbeteren (zie ook 2.3 van dit advies).

De Ecologische Autoriteit adviseert duidelijk te verwijzen naar achtergrondrapporten, de belangrijkste conclusies hieruit correct en beknopt over te nemen. Onderbouw daarmee het verband tussen de belangrijkste conclusies over de drukfactoren en de te nemen maatregelen duidelijker dan nu in de NDA.

2.2 Doelen (ISHD VHR)

Doelen die voor de Oeffelter Meent gelden op grond van het doelendocument⁴, moeten zodanig geformuleerd zijn dat het doelbereik van uitgevoerde en geplande maatregelen goed kan worden beoordeeld. SMART-geformuleerde doelen zorgen er dan voor dat de provincie Noord-Brabant weet waar en hoe ze moet sturen in het gebiedsprogramma.

In het Aanwijzingsbesluit voor Natura 2000-gebied Oeffelter Meent zijn de instandhoudingsdoelen geformuleerd in termen van 'behoud' of 'uitbreiding' van oppervlakte en 'behoud' of 'verbetering' van kwaliteit. Kwantitatieve doelen ontbreken in de aanwijzing. In dat geval moet duidelijk zijn wat op het moment van aanmelding⁶ de staat van de natuur was, om te kunnen bepalen of deze doelen gehaald worden.

Aangegeven is dat de referentiesituatie (T_0), dat wil zeggen de situatie op het moment van aanmelding als Habitatrichtlijngebied⁷, niet meer te reconstrueren is. Voor habitat glanshaverhooilanden en vossenstaarthooilanden is bovendien geen complete habitattypenkaart beschikbaar van de huidige situatie. De NDA geeft aan dat op dit moment 11 ha glanshaverhooiland voorkomt maar dit is gebaseerd op andere

³ Of, bij het ontbreken van meetgegevens, de evaluatie van de huidige situatie/ het gevoerde beheer.

⁴ Natura 2000 Doelendocument. Ministerie van LNV, juni 2006.

⁵ SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

⁶ In de praktijk is dit in Nederland vaak de situatie op het moment van aanwijzing.

⁷ Jaar van aanmelding op de communautaire lijst. In de praktijk is dit in Nederland het moment van aanwijzing.

soortencriteria dan de formele criteria.⁸ Voor de kamsalamander is een rapport uit 2018⁹ de basis voor de beoordeling van de staat van instandhouding.

Door het ontbreken van deze informatie is niet precies in beeld hoe de habitats en soorten ervoor staan ten opzichte van het moment van aanwijzing. Wel is in de NDA goed aangegeven dat de kwaliteit van de leefgebieden en habitats op dit moment is niet goed is, te zien aan bijvoorbeeld verruiging en het ontbreken van een aantal typische soorten. Volgens de NDA ontbreken ook gegevens over de abiotiek vrijwel geheel, omdat hier geen onderzoek naar is verricht (pagina 44). De NDA geeft duidelijk aan dat gegevens ontbreken, en geeft aan dat nadere invulling onderdeel moet zijn van de 'nieuwe monitoringstrategie'. De Ecologische Autoriteit onderschrijft daarnaast de kanttekening uit de NDA dat de doelen mogelijk nog wijzigen als de actualisatie van het natuurdoelendocument door het Ministerie van LNV is afgerond.

Het is uiteraard niet mogelijk om met terugwerkende kracht met zekerheid een T_0 vast te stellen. Stel daarom op basis van de draagkracht van het gebied een werkhypothese¹⁰ voor de doelen op, om zo een goed beeld te krijgen van wat nodig is om de behouds- of uitbreidingsdoelen te bereiken. Vul deze eventueel aan met de komende vertaling van de landelijke doelen naar de gebieden.

Met een analyse van de historische abiotische condities (habitatkwaliteit) op standplaatsniveau, gecombineerd met historische flora- en faunagegevens van bijvoorbeeld de landelijke vegetatiedatabank en Staatsbosbeheer en mogelijk historische kennis van terreinbeheerders, lijkt het de Ecologische Autoriteit mogelijk een indicatieve reconstructie te maken van de situatie op het moment van aanmelding van het gebied tot speciale beschermingszone.¹¹

Benut oude onderzoeken (karteringen/tellingen) om dit te onderbouwen. Als een kwantitatief doel vaststellen niet mogelijk is, zoek dan naar herleidbare en eventueel zelfs kwantitatief toetsbare afgeleide doelstellingen (zoals begroeibaar areaal of aantal benodigde geschikte voorplantingslocaties). Dit maakt de trend van natuurkwaliteit zichtbaar en toetsbaar, en zoveel mogelijk kwantitatief. Met deze toetsbare doelen en indicatoren is te bepalen of de maatregelen voldoende zijn. Neem dit op in het kennisprogramma voor het gebied (zie ook 2.6 van dit advies).

De Ecologische Autoriteit merkt op dat de referentie in de eerste plaats geldt voor de doelen waarvoor het gebied is aangewezen. Voor het tot stand brengen van duurzaam systeemherstel kunnen ook omstandigheden nodig zijn die afwijken van dit moment, bijvoorbeeld omdat al veel verslechtering van abiotische condities had plaatsgevonden. Een goed beeld van de abiotische randvoorwaarden die nodig zijn om de doelen te halen, en hoe zich dit verhoudt tot de huidige situatie in het gebied is daarom ook essentiële informatie voor een NDA (zie ook de volgende paragraaf van dit advies).

Klimaatverandering betekent dat de Oeffelter Meent in de toekomst mogelijk kan bijdragen aan de landelijke soorten en habitats, die opschuiven vanuit het zuiden of waarvan de populaties door andere oorzaken groeien of in areaal verschuiven. Geef in de volgende versie van de NDA een beschouwing over de mogelijkheden voor dergelijke soorten en habitats (van de Vogel- of Habitatrichtlijn), zoals bijvoorbeeld (op termijn) grauwe gors, otter en kwartelkoning.

⁸ Inberg et al., 2015.

⁹ Rapport kamsalamander Oeffelter Meent Ecologica, 2018.

¹⁰ Een werkhypothese is een hypothese (voorlopige stelling) die door onderzoek nader wordt getoetst, zij berust (deels) op concrete gegevens.

¹¹ De algemene landelijke lijsten zijn niet zonder meer toepasbaar voor elk afzonderlijk gebied. Dat komt door de zeer specifieke omstandigheden op die standplaats. In de NDA wordt daar terecht aandacht aan besteed. Deze discussie is relevant voor de evaluatie van het gevoerde beheer en de mate waarin het doelbereik scherp in zicht is.

2.3 Landschapsecologische systeemanalyse, gewenste omgevingscondities en analyse en beoordeling drukfactoren

Systeeminzicht is de kern van een NDA. Zonder systeeminzicht is het niet mogelijk om inzicht te krijgen in de gewenste omgevingscondities. Het is dan niet mogelijk vast te stellen welke systeemherstelmaatregelen moeten worden genomen om de natuurdoelen te halen.

Systeemanalyse

Verbeter inzicht in abiotische parameters

De systeemanalyse in de NDA beschrijft de ontstaansgeschiedenis en globale opbouw van het gebied. De systeemanalyse is over het algemeen beschrijvend en kwalitatief van aard en laat zien wat de belangrijkste knelpunten zijn: overbelasting van stikstof, gebrek aan dynamiek waardoor de abiotische omstandigheden achteruitgaan en predatie van ei-afzet van de kamsalamanders door vissen als gevolg van geregelde overstroming van voortplantingspoelen.

De Ecologische Autoriteit beoordeelt de systeemanalyse op hoofdlijnen als aannemelijk gezien de eigenschappen van de habitats in het gebied en wat algemeen bekend is over mechanismen zoals bodembelasting door stikstof en effecten van verdroging/periodes van droogte.

Inzicht in bodem en bodemleven

De Ecologische Autoriteit ziet dat in de NDA dat informatie over de abiotiek ontbreekt, omdat er geen metingen zijn. De Ecologische Autoriteit ziet ook dat de NDA vluchtig verwijst naar een publicatie van Van Rotterdam et al. uit 2018¹², waarin een fundament is gelegd voor beter systeeminzicht in de abiotiek met perceelspecifieke metingen van de bodemchemie. Deze informatie kan helpen bij het duiden van de achteruitgang van vegetatie in het gebied en het optimaliseren van beheer, en dat lijkt deels maar niet volledig ook gebeurd te zijn in de NDA.

De graslanden in de Oeffelter Meent worden op dit moment beheerd middels begrazing met paarden en runderen. Dit is ook nodig om achteruitgang van de graslandkwaliteit te voorkomen. De NDA geeft aan dat diverse maatregelen zijn genomen tegen verzuivering, voor de toename van kalkrijkdom en voor afname voedselrijkdom. Volgens de huidige inzichten kunnen stroomdalgraslandvegetaties¹³ en glanshaverhooilanden¹⁴ zich het beste ontwikkelen bij een fijnmazig en specifiek beheer van maaien of begrazen of een combinatie daarvan. Voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden is het juiste type zand nodig met de juiste vruchtbaarheid, pH en kalkgehalte.

De NDA geeft niet aan welk type beheer is toegepast en waar, en wat de conclusies hiervan zijn om een optimale vorm van beheer te bereiken. Inzicht in de bodem is daarnaast belangrijk om te weten welke beheermaatregelen precies kunnen worden ingezet. De NDA erkent dat voldoende bufferwerking van de bodem van belang is voor het behoud van de graslanden. In het hele gebied is volgens de NDA het fosfaatgehalte bepaald voor de graslanden, en is in beeld gebracht hoelang moet worden uitgemijnd om fosfaten af te voeren. In de NDA wordt gesproken over een Kaligift voor glanshaverhooilanden en vossenstaarthooilanden. Het wordt in de NDA zelf niet duidelijk op welke informatie deze maatregel is gebaseerd.

De NDA geeft aan (bladzijde 44) dat inzicht in de abiotiek ontbreekt omdat er geen metingen zijn. De NDA gaat wel in op fosfaatbepalingen. Alleen bepalingen van fosfaat kunnen onvoldoende zijn om te kunnen bepalen of uitmijnen effectief zal zijn. De NDA verwijst wel het onderzoek van Van Rotterdam et al., maar geeft niet weer

¹² Benut hiervoor als basis Van Rotterdam et al., NMI, 2018. https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/29-nmi-2018.5fabc8.pdf.

¹³ Rotthier en Sykora, Zandafzetting, standplaats, beheer en botanische kwaliteit van Stroomdalgrasland, 2016. Te vinden op: <https://www.natuurkennis.nl/publicaties/rivierenlandschap/publicaties/>.

¹⁴ <https://www.natuurkennis.nl/natuurtypen/n12-rijke-graslanden-en-akkers/n12-03-glanshaverhooiland/Herstel-en-inrichting-N1203/>.

dat in dit onderzoek de biochemische situatie is in de glanshaverhooilanden en de stroomdalgraslanden uitgebreid in kaart is gebracht.

De NDA geeft geen volledige onderbouwing van maatregelen en neemt een aantal goede voorgestelde maatregelen uit het genoemde rapport niet over. Naar oordeel van de Ecologische Autoriteit geeft dit rapport een bredere reikwijdte voor de onderbouwing van systeeminzicht, drukfactoren, gewenste omgevingscondities en mogelijkheden voor verdere optimalisatie van het beheer. In het rapport worden de maatregelen als kaligift (die ook negatieve effecten) en langdurig uitmijnen voor het verwijderen van een mobiele fosfaatvoorraad ook onderbouwd vanuit begrip van de bodemchemie.

In 2.1 van dit advies is al aangegeven hoe verwijzingen beter kunnen in de NDA. Voor de beide habitattypen liggen naar het oordeel van de Ecologische Autoriteit kansen om het huidige beheer te optimaliseren en het areaal uit te breiden op basis van kennis van de bodemsamenstelling (zie ook 2.5 onder 'nieuwe maatregelen') en de aanbevelingen uit het rapport van Van Rotterdam et al.

Verbeter het inzicht in de bodem met behulp van het rapport van Van Rotterdam et al. (2018), neem de belangrijkste conclusies over in de NDA zelf. Neem ook beknopt de onderbouwing van de opgenomen maatregelen over. Benut de hierin benoemde maatregelen. In 2.5 van dit advies gaat de Ecologische Autoriteit in op nieuwe maatregelen en daarin komen deze maatregelen ook terug.

De Ecologische Autoriteit merkt op dat resultaten soms onbegrepen uitblijven. Een verstoord of afwezig bodemleven kan hiervan de oorzaak zijn. Bacteriën en schimmels zijn belangrijk voor het goed ontwikkelen van de vegetatie. Dit bodemleven kan soms last hebben van andere omstandigheden, zoals pesticiden of andere verontreinigen, die niet standaard in een biochemisch onderzoek worden bepaald. De Ecologische Autoriteit adviseert daarom, bij uitblijvende resultaten van de maatregelen, het bodemleven nader te analyseren om meer grip op te krijgen op eventuele tegenvallende resultaten.

Analyse waterkwaliteit in relatie tot de bodem

De NDA beschrijft de grondwaterkwaliteit als leemte in kennis. De NDA beschrijft wel dat er onderzoek nodig is naar de waterkwaliteit met het oog op de kleine modderkruiper. Zowel oppervlakte- als grondwater kunnen echter ook een gunstig effect hebben op de base-beschikbaarheid in de beide habitattypes, maar kan tegelijkertijd ook tot ongewenste effecten leiden. In welke mate dit speelt moet blijken uit inzicht in de actuele bodemgesteldheid en in de herkomst, kwaliteit, kwantiteit en verblijftijd van grondwater, regenwater en oppervlaktewater uit de Oeffelter Raam. Gebruik waar mogelijk bestaande bronnen voor dergelijke gegevens. Indien deze gegevens niet beschikbaar zijn, neem dan op welke metingen nodig zijn in het kennisprogramma voor de Oeffelter Meent (zie ook 2.8 van dit advies).

Stikstof via andere routes

De NDA geeft een goed inzicht in de huidige belasting vanuit de lucht (natte en droge depositie) met een AERIUS monitorberekening. Naast deze bron van stikstof is ook de invoer van stikstof door de Oeffelter Raam vrij fors. Dit betreft stikstof dat uit omliggende gronden via het grondwater het gebied in komt, blijkens metingen van het meetpunt Oeffeltermeent.¹⁵ De NDA heeft voor deze metingen nog geen aandacht en geeft daardoor ook geen inzicht in mogelijke knelpunten en maatregelen in het inzigtgebied van de Oeffelter Raam. Ook het inrichten van de kwelgeul kan door de influx van stikstof via deze route daardoor onbedoelde negatieve effecten hebben. Inzicht in het effect van stikstof uit verschillende bronnen is van belang voor het treffen van gerichte maatregelen en het voorkomen van onbedoelde effecten.

¹⁵ Meetpunt Dinoloket Oeffeltermeent.

Overstromingsdynamiek

Uit de NDA blijkt ook dat de overstromingsdynamiek, voor voedselarme habitats, tot zowel gewenste (basenvoorziening, depositie zand) als ongewenste effecten (depositie voedselrijk slib) leidt. In de NDA wordt de aanvoer van slib als knelpunt genoemd en de basenaanvoer via de Maas als essentieel voor het overleven van de stroomdalgraslanden.

Met betrekking tot dit laatste punt stelt de NDA:

“De aanvoer van basen via inundaties van de Maas en toestroom via het grondwater aansluitend op de overstroming, lijkt tot nu toe voldoende voor het functioneren van het systeem'. Hiermee geeft de NDA aan dat de overstromingsdynamiek tot nu toe voldoende lijkt te zijn voor de basenaanvoer.”

De NDA geeft echter ook aan dat:

“een goede basenhuishouding van de stroomdalgraslanden niet gegarandeerd is.”

De Ecologische Autoriteit constateert dat het op dit moment niet duidelijk is in hoeverre in de toekomst meer overstromingsdynamiek nodig is voor het garanderen van een goede basenhuishouding en in hoeverre meer overstromingsdynamiek ook gepaard zou gaan met negatieve effecten van meer voedselrijk slib. Volgens de Ecologische Autoriteit is daarom meer inzicht nodig in de gewenste overstromingsdynamiek in relatie tot deze positieve en negatieve effecten, ook op de langere termijn, voor de instandhouding van de stroomdalgraslanden.

Grondwaterstanden

De hydrologische situatie is een belangrijk knelpunt en verbetering ervan is als systeemmaatregel benoemd in de NDA. De NDA beschrijft ook een aantal bestaande maatregelen. De Ecologische Autoriteit constateert dat op dit punt een aantal kennisbronnen niet benut is. Raadpleging van het waterportal van Waterschap Aa en Maas geeft aan dat de grondwaterstand te hoog is in de late winter, en te laag in de nazomer.¹⁶ Benut deze bestaande informatie bij het invullen van de door de NDA benoemde leemten in kennis en koppel er aanvullende maatregelen aan om een meer geschikte grondwaterstand te realiseren.

Oppervlaktewaterhuishouding en rol bever

De kennis en ervaring van het waterschap met betrekking tot de bever¹⁷ lijken niet benut te zijn in de NDA. De Ecologische Autoriteit adviseert met het Waterschap in overleg te treden en gezamenlijk op te trekken met betrekking tot de bever (en op het gebied van waterkwaliteit).

Samenvattend

Om de knelpunten beter te kunnen bepalen en de benodigde omvang van de maatregelen te kunnen treffen is inzicht nodig in de sturende factoren, zoveel mogelijk op basis van kwantitatieve informatie (metingen). De NDA kan daarom op bovenstaande punten verbeterd worden.

Geef in de NDA, per habitattypen en per leefgebied, een meer kwantitatieve analyse van de ecologisch sturende factoren zoals de kwaliteit van zowel bodem als water, binnen het gebied zelf en, waar nodig, ook buiten het gebied (zoals de influx van grondwater en oppervlaktewater).

¹⁶ https://maps.aenmaas.nl/portaal/Hydronet/GrondwatermeetpuntenGrafieken/B46B0747-001_grondwater_grafiek_met_statistiek.html.

¹⁷ https://www.aenmaas.nl/zoeken/?zoeken_term=bever.

Overige drukfactoren

Recreatie

Een deel van de percelen is opengesteld als struingebied. De onvoorspelbaarheid van recreanten in een struingebied heeft een hoge impact op verstoring van verstoringsgevoelige voedselzoekende en broedende vogels. Dat kan de vestiging van zogenaamde typische soorten, die in het doelendocument zijn opgenomen als typische soort voor het habitatype belemmeren. Vestiging van deze doelsoort verbetert de kwaliteit van dit habitatype. Dit geldt in de stroomdalgraslanden bijvoorbeeld voor graspieper (zie doelendocument H6120).

Onderzoek in hoeverre recreatie vestiging van typische soorten op dit moment belemmert. Beschrijf, als dit het geval blijkt te zijn, maatregelen om vestiging van deze typische soorten te bevorderen, zoals het instellen van een rustiger gedeelte of vaste wandelroutes (zie ook 2.5 onder nieuwe maatregelen).

Klimaatverandering

De NDA geeft geen beschouwing over wat (verdere) klimaatverandering betekent voor het gebied. De geïsoleerde ligging, de kleine schaal en de nu al problematische langere perioden van droogte geven aan hoe gevoelig dit gebied is voor klimaatverandering. Stroomdalgrasland is een vegetatie dat vooral voorkomt in warmere klimaatzones.¹⁸ Voor stroomdalgrasland kan het dus positief uitpakken als er warmere zomers komen. Daartegenover staat dat de overlevingsmaatregelen in het gebied mogelijk onvoldoende zijn als de klimaateffecten (met name langdurige droge periodes) toenemen.

Geef in grote lijnen aan welke drukfactoren verergeren door klimaatverandering. Ga in op mogelijk maatregelen om het natuurgebied robuuster te maken tegen deze verergerende drukfactoren.

2.4 Bestaande maatregelen en verwacht effect bestaande zekere maatregelen

De NDA beschrijft een aantal goede bestaande en zeker maatregelen, die aanzienlijk bijdragen aan het halen van de doelen en het voorkomen van (verdere) verslechtering. De NDA brengt niet scherp in beeld wat bestaande maatregelen bijdragen (wat ook komt doordat niet altijd de onderbouwing uit achtergrondrapporten is overgenomen). Bij een aantal maatregelen heeft de Ecologische Autoriteit kanttekeningen, zie hiervoor de paragraaf negatieve effecten van bestaande en nieuwe maatregelen in 2.5 van dit advies.

2.5 Synthese en conclusie

In de NDA is in hoofdstuk 6 aangegeven wat de actuele omvang en kwaliteit van de habitattypen en leefgebieden is, en welke trend de populatie van habitatrictlijnsoorten vertoont. Voor elk doel zijn de knelpunten benoemd, welke maatregelen mogelijk zijn en wat deze op gaan leveren. Dit resulteert in een oordeel of het theoretische doel bereikt gaat worden (ja of nee). De NDA geeft aan dat met maximale inzet van bestaande en geplande maatregelen een aantal doelen nog niet binnen bereik zijn, zie de tabel in 6.2 van de NDA. Daarnaast is in beeld gebracht dat deze doelen op termijn in beeld kunnen komen als de stikstofdepositie voldoende naar beneden gaat. De Ecologische Autoriteit onderschrijft deze conclusies, op één na: in hoofdstuk 6 van de NDA wordt met zekerheid geconcludeerd dat de voorgenomen maatregelen bij kamsalamander afdoende zijn voor het halen van de doelen (ja-a). Dit sluit niet aan op de onzekerheden die in de NDA geconstateerd worden over de effectiviteit van de maatregelen.

¹⁸ De plantengemeenschappen van de stroomdalgraslanden zoals die in ons land voorkomen, zijn beperkt tot het laagland van Noordwest-Europa. Ze hebben een zwartepunt in ons land.

Pas de beoordeling voor het halen van de doelen voor de kamsalamander aan naar ja-mits. De overige conclusies onderschrijft de Ecologische Autoriteit.

De Ecologische Autoriteit wijst erop dat de doelen en dus de haalbaarheid ervan mogelijk nog wijzigen als de actualisatie van het natuurdoelendocument door het Ministerie van LNV is afgerond.

Nieuwe maatregelen

De NDA bevat een groot aantal relevante en doeltreffende maatregelen. De omvang van drukfactoren en dus van eventueel benodigde nieuwe maatregelen is, doordat kwantitatieve gegevens ontbreken, nog niet altijd in beeld. Niet van alle nieuwe maatregelen in de NDA is een onderbouwing gegeven. Het gaat over de kaligift (zie 2.4 van dit advies en het idee insecten kalk zouden bevatten en dus kunnen aanvoeren. Echter, de meeste insectensoorten bevatten niet veel kalk, en als ze al veel kalk zouden bevatten, moeten ze dat ergens in hun leefgebied kunnen opnemen.¹⁹

De Ecologische Autoriteit ziet in aanvulling op de NDA een aantal kansen voor nieuwe maatregelen:

- **Meer voorplantingswateren kamsalamander buitendijks.** De aanleg van extra poelen binnen het N2000-gebied en leefgebied voor kamsalamander buiten N2000-gebied, zoals beschreven in de NDA, zijn een goede maatregelen die bijdragen aan het versterken van de populatie. Binnen het aangewezen gebied zijn er aanvullende kansen. Een uitbreiding van de beschikbaarheid aan zowel diepe als ondiepe poelen, geulen en baaien langs de Raam kan kansen bieden voor de kamsalamander. Met name de delen die soms droogvallen zijn geschikt voor de kamsalamander, maar ongeschikt voor kolonisatie door vis. Dergelijke locaties bieden daardoor kansen voor het vergroten van de kamsalamanderpopulaties omdat hun eieren en larven daar minder opgegeten worden door vis. De Ecologische Autoriteit ziet deze maatregel als een *no-regret* maatregel voor de kamsalamander binnen de begrenzing die snel uitgevoerd kan worden en tot resultaten kan leiden.
- **Optimaliseren graslandbeheer.** In de Oeffelter Meent wordt al sinds de jaren tachtig door een boer vee ingeschaard.²⁰ Volgens de huidige inzichten kunnen stroomdalgraslandvegetaties^{21,22} en glanshaverhooilanden²³ zich het beste ontwikkelen bij een fijnmazig en specifiek beheer van maaien of begrazen of een combinatie daarvan. Een effectievere begrazing is mogelijk, eventueel in combinatie met het maaien in het vroege voorjaar, zodat de warmteminnende soorten meer kans krijgen, blijkt uit het rapport van Van Rotterdam. Op dit moment wordt de voor stroomdalgraslanden aanbevolen combinatie van grazen en hooien echter niet toegepast. Vanwege het microreliëf is maaien minder makkelijk en wellicht duurder, maar kan dit naar oordeel van de Ecologische Autoriteit wel bijdragen tot behoud en verbetering, zeker als het gericht wordt op vlakke, verruigde delen. Voor glanshaverhooilanden geldt iets soortgelijks. Het beheer is nu niet optimaal, zegt de NDA, en de NDA beschrijft extra maaien als mogelijke maatregel maar vult dit verder niet in naar frequentie. Het rapport van Van Rotterdam vult dit wel nader in.
- **(Meer) Kansen buiten de begrenzing voor graslanden en connectiviteit.** Enkele direct aangrenzende arealen zijn benoemd in de NDA als mogelijke uitbreidingslocaties. Deze percelen liggen erg in de rede, aangezien ze nu een 'hap' lijken de nemen uit de begrenzing (zie figuur 1). De Ecologische Autoriteit ziet dit als een kansrijke maatregel en merkt hierbij op, dat de habitats die hier worden gerealiseerd, alleen mogen meetellen voor het halen van de doelen voor de Oeffelter Meent als deze binnen de begrenzing worden gebracht. In de omgeving, met de historische beschermde Maasheggen, liggen verderop ook arealen die qua locatie potentie hebben. De NDA benoemt dit. De NDA gaat niet expliciet in op het bestaande Brabantse Natuur Netwerk Nederland en de kansen die daar liggen voor betere inrichting en beheer, en

¹⁹ Pissebedden en slakken zijn wel kalkrijk maar nemen calcium ook op de locatie waar ze leven. Aangezien kalkbeschikbaarheid een probleem is, is niet aannemelijk dat weinig kalkbevattende insecten hier een bijdrage aan kunnen leveren.

²⁰ Inscharen is vee laten grazen op gemeenschappelijke gronden.

²¹ Rotthier en Sykora, Zandafzetting, standplaats, beheer en botanische kwaliteit van Stroomdalgrasland, 2016. Te vinden op: <https://www.natuurkennis.nl/publicaties/rivierenlandschap/publicaties/>.

²² <https://www.natura2000.nl/sites/default/files/PAS/Herstelstrategieen/Deel%20II-1/H6120.pdf>.

²³ <https://www.natuurkennis.nl/natuurtypen/n12-rijke-graslanden-en-akkers/n12-03-glanshaverhooiland/Herstel-en-inrichting-N1203/>.

wat dit zou bijdragen aan de robuustheid van de Oeffelter Meent. Ook aan de overkant van de Maas, in Limburg, liggen delen van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) die met een goede inrichting en beheer een verbinding (verspreiding zaden) kunnen gaan vormen met bijvoorbeeld de Zeldersche Driessen, waar zich ook stroomdalgrasland bevindt. Onderzoek deze mogelijkheden voor meer connectiviteit in de NDA. Breng ze in beeld, zodat ze kunnen meewegen bij de gebiedsprogramma's, waarin ook de bredere doelen voor beschermde natuur een plek moeten krijgen.

- **Onderzoek naar de bever als beheerder.** Mogelijk kunnen beverdammen een rol spelen bij het langer vasthouden van water en het creëren van ondiepe natte plekken voor de kamsalamander. Echter, dit kan ook negatieve gevolgen voor het gebied hebben als het water te veel vervuiling bevat. Op dit moment worden de beverburchten verwijderd zonder dat inzicht is in de mogelijk positieve rol van de bever. De Ecologische Autoriteit beveelt daarom aan om, ondersteund door onderzoek en actuele kennis van de waterkwaliteit, als langlopende proef de beverdammen te laten liggen. Zo wordt de afstroom bemoeilijkt en ontstaan wellicht ook geschikte ondiepe delen voor de kamsalamander. Zorg daarbij voor iets meer landbiotoop grenzend aan de nieuwe poelen (ruigte, hagen). Ga hierover in elk geval ook in gesprek met het Waterschap, dat veel expertise heeft in het werken en omgaan met bevers.
- **Onderzoek naar zonering van recreatie voor typische soorten.** Een deel van de percelen is opengesteld als struingebied. De onvoorspelbaarheid van recreanten in een struingebied zorgt voor een verstoring van voedselzoekende en broedende vogels. Dat kan de vestiging van zogenaamde typische soorten²⁴ voor het habitatype belemmeren. Vestiging van deze doelsoort verbetert de kwaliteit van dit habitatype. Dit geldt in de stroomdalgraslanden bijvoorbeeld voor graspieper (zie doelendocument H6120). Breng daarom in beeld of zonering van recreatie een kansrijke maatregel is.

Vul de NDA aan met bovengenoemde maatregelen en geef aan of deze maatregelen als bewezen kunnen worden gezien of als experimentele /onderzoeksmatregelen moeten worden gekwalificeerd.

Negatieve effecten van bestaande en nieuwe maatregelen

In de NDA staat dat sommige maatregelen, waarvan positieve effecten te verwachten zijn, ook negatief kunnen uitpakken voor (andere) beschermde natuur. Dergelijke maatregelen lijken soms op korte termijn soelaas te bieden, maar kunnen op langere termijn (zeer) negatief blijken voor het leven boven en in de bodem en daarmee voor de langere termijn van de natuurverbetering.

De NDA constateerde al dat een toename van waterdynamiek voor het gebied belangrijk is, maar dat dit ook negatieve effecten kan hebben zoals verrijking van de bodem door slib. In dit advies wordt een aantal potentiële nieuwe maatregelen benoemd, zoals maaien. Deze kunnen ook negatieve effecten hebben. Intensivering van het beheer kan slechts beperkt worden volgehouden zonder andere beschermde vegetatietypen te sterk te benadelen.

De Ecologische Autoriteit ziet daarnaast dat plaggen is toegepast in de Oeffelter Meent, en mogelijk in de toekomst nog overwogen worden. De NDA vermeldt niet of het plaggen is uitgevoerd met begeleidend onderzoek. Plaggen is op dit moment een maatregel die niet snel wordt toegepast in beschermde habitats, omdat dit negatieve effecten heeft op de bodemopbouw en zaadbank, die dan op die plek verwijderd wordt. Zonder goed bodemonderzoek en zonder begeleidende karteringen kan deze maatregel überhaupt niet toegepast worden. Pas deze maatregel in een experimentele en kleinschalige setting toe waar nu (nog) geen kwalificerend habitat is, maar waar wel potenties zijn qua hydrologie, ondergrond en vegetatie. Ook Kali is uitgestrooid zonder dat de NDA aangeeft of dit is uitgevoerd met aanvullend bodemonderzoek, echter, deze maatregelen is in het rapport van Van Rotterdam et al. wel onderbouwd. Volg ook hier de resultaten.

²⁴ Dit zijn soorten passend binnen het habitat, die in het doelendocument zijn opgenomen als indicator voor kwaliteit.

Doordat deze toepassingen niet goed zijn begeleid, is bovendien niet duidelijk of de maatregelen eventueel op grotere schaal toegepast kunnen worden.

Breng in de NDA van de (nieuwe) maatregel eventuele negatieve effecten op de bestaande beschermde en niet-beschermde natuur in beeld. Geef bij aanzienlijke negatieve effecten aan op welke manier deze te voorkomen of te beperken zijn.

De Ecologische Autoriteit adviseert maatregelen als plaggen en het toepassen van kali binnen kwalificerende habitats alleen te overwegen met kennis van welke stoffen en/of processen in de bodem niet goed lopen (zie rapport van Van Rotterdam et al.). Buiten deze habitats zijn ingrijpende experimenten of inrichtingsmaatregelen wel mogelijk. Het stroomdalgrasland is immers ook ver van de rivier ontstaan door toevallig graafwerk. Breng eventuele negatieve effecten van deze maatregelen goed in beeld in de NDA. Onderbouw - bij voor de bodem ingrijpende maatregelen - de noodzaak van deze maatregelen grondig en maak ook de negatieve effecten ervan duidelijk.

2.6 Kennis- en monitoringsprogramma

De NDA benoemt dat bepaalde gegevens ontbreken. De NDA benoemt ook de noodzaak tot het komen tot een goede habitattypenkaart in de huidige situatie²⁵. Het gaat om extra informatie over het voorkomen en de kwaliteit van de habitattypen en -soorten en over de aard en omvang van de knelpunten (drukfactoren). Daarom zijn, op basis van gebiedskennis, kwalitatieve inschattingen toegevoegd en oude en recente gegevens gecombineerd. De Ecologische Autoriteit concludeert dat dit op een goede wijze is uitgevoerd. Er zijn echter aanvullingen mogelijk. In eerdere hoofdstukken adviseerde de Ecologische Autoriteit ook al meetgegevens van bijvoorbeeld het Waterschap te gebruiken als eigen gegevens ontbreken om deze interpretatie zo goed mogelijk te onderbouwen.

NDA's van de eerste cyclus moeten nadrukkelijk gezien worden als de start van een iteratief proces, waarin steeds meer informatie beschikbaar komt en er steeds meer duidelijkheid komt over de te nemen maatregelen. Het gebruik van goed onderbouwde werkhypothesen en duidelijke tussenconclusies zorgt er dan voor dat een deel van de maatregelen uit de NDA's eerste cyclus wel kan worden onderbouwd en een kwantitatief beeld ontstaat van de effectiviteit van maatregelen. Ondanks het ontbreken van gegevens kunnen sommige conclusies wel degelijk al getrokken worden, bijvoorbeeld omdat de mate van onzekerheid kleiner is dan de grootte van het effect.

Een belangrijk onderdeel van een NDA is het bieden van inzicht in gegevens- en kennishiaten. Er dienen monitoringsprogramma's gericht op verspreiding, aantallen en standplaatsfactoren opgezet te worden, zo staat in de NDA. Een goed beeld van de benodigde informatie, uitgesplitst naar gebiedsonderdelen, ontbreekt echter nog. Hierdoor zijn er nog veel 'losse eindjes' doordat niet is aangegeven:

- Hoe, wanneer en door wie het benodigde onderzoek wordt uitgevoerd om de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te krijgen, en
- Welke concrete vervolgstappen worden ondernomen op het gebied van monitoring en evaluatie.

De NDA moet ook een beeld schetsen van de consequenties van het ontbreken van gegevens voor de keuze van maatregelen en de mogelijk te trekken conclusies. Ook moet duidelijk zijn waarom sommige conclusies wel degelijk getrokken kunnen worden, ondanks het ontbreken van sommige gegevens.

²⁵ De zogenaamde T1 habitatkaart.

Geef een samenvatting van de leemten in kennis en het benodigde onderzoek uit de NDA Oeffelter Meent. Benut ook bestaande kennis beter, zoals uit bestaande rapporten en kennis van het Waterschap en Staatsbosbeheer. Geef ook aan op welke manier gebiedskennis, van bijvoorbeeld de beheerders, betrokken wordt als gegevens uit het veld (nog) niet beschikbaar zijn. Geef ook aan welk onderzoek of monitoring moet en kan worden ingezet om kennisleemtes op te vullen voor de volgende NDA-cyclus. Geef hierbij aan wie daarvoor verantwoordelijk is, wat de planning hiervoor is, en wat het benodigde budget is voor Oeffelter Meent. Geef aan wat op nationaal, provinciaal en gebiedsniveau worden aangepakt.

Schets de consequenties van het ontbreken van gegevens voor de keuze van maatregelen en de mogelijk te trekken conclusies. Geef ook aan waarom sommige conclusies wel degelijk getrokken kunnen worden, ondanks het ontbreken van sommige gegevens. Geef een samenvatting van de leemten in kennis en het benodigde onderzoek. Geef ook aan op welke manier gebiedskennis, van bijvoorbeeld de beheerders, betrokken wordt als veldgegevens (nog) niet beschikbaar zijn.

Geef ook aan welk onderzoek of monitoring moet en kan worden ingezet om de maatregelen te volgen en om kennisleemtes op te vullen voor de volgende NDA-cyclus. Geef hierbij aan wie daarvoor verantwoordelijk is, wat de planning hiervoor is, en wat het benodigde budget is voor het gebied Oeffelter Meent. Laat ook zien in hoeverre actuele informatie (die nu al beschikbaar is of op korte termijn beschikbaar komt) leemten in kennis al opvult.

3. Adviezen voor het provinciale gebiedsprogramma

In dit hoofdstuk wordt een aantal aanbevelingen gedaan over onderwerpen die een sterke relatie hebben met de NDA-informatie. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van het gebiedsprogramma, nu en in de toekomst, te verbeteren. Dit is geen complete lijst met adviezen, zie ook het advies over de handreiking gebiedsprogramma's.²⁶

3.1 Relatie instandhoudingsdoelen met andere doelen van het provinciale gebiedsprogramma

In de nog op te stellen gebiedsprogramma's per provincie wordt gestreefd naar een integrale aanpak op de onderwerpen natuur, water en klimaat. De Ecologische Autoriteit merkt in dit verband op dat de NDA nog niet ingaat op hoe de instandhoudingsdoelen voor Oeffelter Meent zich verhouden tot andere beleidsdoelen. Ecologisch gezien kunnen deze doelen sterk samenhangen, elkaar versterken, of elkaar juist tegenwerken. Ook in het advies over de handreiking gebiedsprogramma's vraagt de Ecologische Autoriteit aandacht voor de samenhang en prioritering van de doelen. Voor dit gebied gaat het specifiek over de volgende onderwerpen:

- Waterkwaliteit en natuur opgenomen in de Kaderrichtlijn Water (KRW).
- Realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

3.2 Relatie stikstofspoor

Voor het vereiste systeeminzicht rond de Natura 2000-gebieden verwijst de Ecologische Autoriteit naar het advies over de Handreiking natuurdoelanalyse en naar paragraaf 2.3 van dit advies. De NDA geeft nog slechts een beperkt inzicht in 'het stikstofspoor', omdat ervoor is gekozen dit er pas in het gebiedsprogramma meer in detail bij te betrekken. De Ecologische Autoriteit adviseert de informatie voor het provinciale gebiedsprogramma aan te vullen met inzicht in de herkomst van de stikstofbelasting. Geef voor overbelaste, stikstofgevoelige habitattypen, naast de actuele totale stikstofbelasting, ook aan wat de bijdrage is van zeer lokale bronnen (binnen bijvoorbeeld 1 km), wat de bijdrage is van regionale bronnen (binnen bijvoorbeeld 3 km) en wat de landelijke achtergronddepositie uit Nederland en het buitenland is. Dit geeft inzicht in de effectiefste maatregelen om de stikstofdepositie te reduceren.

²⁶ Zie <https://www.ecologischeautoriteit.nl/adviezen/5001>.

Bijlage 1: Projectgegevens

Werkwijze Ecologische Autoriteit

De Ecologische Autoriteit heeft voor dit advies een werkgroep van deskundigen samengesteld. Deze werkgroep toetst of in de natuurdoelanalyse (NDA) alle essentiële ecologische informatie is betrokken waarmee het bevoegd gezag later goed onderbouwde besluiten kan nemen over onder meer gebiedsplannen en gebiedsprogramma's. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het Natura 2000-gebied bezocht en met de voortouwnemers en gebiedsbeheerder(s) gesproken. Meer informatie over de Ecologische Autoriteit en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Voortouwnemer

Provincie Noord-Brabant

Samenstelling van de werkgroep

dr. Wilfried ten Brinke

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

ing. Celine Roodhart

prof. dr. Lisette de Senerpont Domis

drs. Willemijn Smal (secretaris)

drs. Jan van der Winden

Waar vind ik de stukken die de Ecologische Autoriteit heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.ecologischeautoriteit.nl projectnummer 5026 in te vullen in het zoekvak.

Arthur van Schendelstraat 760 • 3511 MK Utrecht
030 2347667 • info@ecologischeautoriteit.nl
www.ecologischeautoriteit.nl